

Obsah

- 1. přednáška** [11]
 Obecný úvod do motivací současné německo-francouzské filosofie. Předmět zájmu a záměr přednášek. První kroky k úvodu do problematiky neostrukturalismu. „Kritika metafyziky“. Přibližné členění přednášek: I. pokus o obecnou definici neostrukturalismu; II. Tři otázky adresované neostrukturalismu z perspektivy hermeneutiky: 1. Jaký je jeho vztah k fenoménu dějinnosti? 2. Jak se staví k fenoménu subjektivity? 3. Jak vykládá smysl a značení?

I. Hledání předběžné definice neostrukturalismu.

- 2. přednáška** [26]
 Neostrukturalismus jako myšlení, kriticky navazující na strukturalismus. Jeho saussurovské základy.

- 3. přednáška** [39]
 Saussurovi údajně ortodoxně strukturalističtí následovníci. Příklad Lévi-Straussův a rozšíření lingvistické základny na sociální struktury a na „diskurs“.

- 4. přednáška** [53]
 Příznaky rozkladu klasické taxonomické verze strukturalismu v pozdním díle Clau-
 da Lévi-Strausse. Překonávání strukturalistické autokritiky v neostrukturalismu.
 Myšlenka ne-uzavřené a de-centrované struktury jako „zárodečná myšlenka“ neo-
 strukturalismu.

- 5. přednáška** [70]
 Derridovo anti-metafyzické překonávání Saussura a pojem textu bez hranic. Kri-
 tika myšlenky „sémantické identity,, (znaku, vět, výpovědi). První definice „neo-
 strukturalismu“.
 Přechod k historické perspektivě: Lyotardova *Postmoderní situace* jako pokus
 o historiografii neostrukturalistické dekonstrukce.

II. Tři otázky na adresu neostrukturalismu

- 6. přednáška** [92]
První otázka: Historicko-filosofický základ neostrukturalismu a jeho výklad feno-
 ménu dějinnosti. Všeobecná situace pohegelovské filosofie. Význam romantič-
 kých předchůdců. Společné východisko hermeneutiky a neostrukturalismu

v Heideggerovi: Gadamer na straně jedné, Althusser a Foucault na straně druhé. Ztráta víry v absolutní východisko filosofie, jež by bylo samo pro sebe průhledné. Čtyři kritické otázky na adresu Heideggerova paradigmatu dějin, pokud je reprodukováno u jeho francouzských následovníků.

7. přednáška [106]

Příklad neostrukturalistické sociologie vědění a filosofie dějin: Foucaultova *archeologie*. Začátek kritické četby knihy *Les mots et les choses*. Úvod do Foucaultova myšlení a do jeho pojmů.

8. přednáška [121]

Pokračování četby. Dvoznačnosti ve Foucaultově vztahu k osvícenskému modelu reprezentace. Jeho výklad epochálního zlomu mezi osvícenstvím (reprezentace) a romantikou (dějiny).

9. přednáška [134]

Pokračování kritické četby. Foucaultův vztah k moderním (poromantickým) vědám o historii. Jeho dedukce „věd o člověku“. Rozpory a/nebo nejasnosti Foucaultova odmítání historismu a duchovněd, včetně jeho myšlení, orientovaného vodítkem „subjektu“.

10. přednáška [152]

Pokračování. Obtíže *archeologie* s určením vlastních dějin a vlastní metodologie, aniž by bylo nezbytně opírat se o „sciences humaines“. Hermeneutická sebereflexe archeologického postupu je nezbytná.

11. přednáška [167]

Foucaultova „rozprava o metodě“: *Archéologie du savoir*. Nová definice výrazu „diskurs“. Metoda archeologie, definována vzhledem ke strukturalistickému modelu subsumpce a vzhledem k historickému myšlení v kontinuitách. Význam „individuálního momentu“. Výhled k přednášce *L'ordre du discours*.

12. přednáška [183]

Foucaultova nejnovější teorie moci jako základ jeho archeologie. Perspektivy a aporie takového východiska, které chce kritizovat společnost bez etiky, a přitom se vrací ke kategoriím sociálně-vitalistického darwinismu. Neudržitelnost představy o „diskursivní policii“.

Přechod k *druhé otázce, k otázce na subjekt*. Romantická a Heideggerova kritika subjektu. Subjektivita jako útočiště metafyzického výkladu bytí. Čtyři námítky proti Heideggerově genealogii subjektivity z pohledu dějiny bytí, které však platí i proti jeho neostrukturalistickým stoupencům.

13. přednáška [198]

Nietzsche jako předchůdce: jeho genealogie sebevědomí jako epifenoménu vůle k moci. Příprava transformace problematiky subjektu z perspektivy filosofie jazyka.

14. přednáška [213]

Linguistic turn jako společná základna hermeneutického, jazykově-analytického a neostrukturalistického překračování paradigmatu subjektu klasické filosofie. Paralely mezi Tugendhatovou a Derridovou kritikou Husserlovy filosofie vědomí.

15. přednáška [226]

Husserl o „sebevědomí“ jako apodiktické evidenci. Setrvává v reflexivním modelu vědomí. Důsledky, které odtud vyvozuje Derrida. Jazykově prostředkovaný smysl: nelze jej obejít ani kontrolovat. Členy sebe-vztahu spolu nespývají.

16. přednáška [241]

Rozštěpení „živé přítomnosti“ proudem vnitřního časového vědomí u Husserla. Identita a non-identita „já“. Derridův závěr: je třeba nově založit transcendentální filosofii na *différance*.

17. přednáška [257]

Derridova teze o tom, že jeho filosofie vykazuje „hlubokou afinitu“ k filosofii hegelovské. Srovnání *différance* s Hegelovou teorií „autonomní negace“ (podle Dietera Henricha). Oba jsou uvěznění v reflexivním modelu sebevědomí.

18. přednáška [272]

Kritika Derridovy redukce sebevědomí na účinek diferečních vztahů mezi *marques*. Srovnání s aporiemi teorie sebevědomí v „neutrálním monismu“. Kritické odlišení od teorie vědomí autentického Saussura.

Začátek úvodu do teorie subjektu u Jacquese Lacana. „Pravý“ a „narcistický“ subjekt. Srovnání s hermeneutikou.

19. přednáška [286]

Lacanova kritika Descarta a srovnání se Schellingovou diskusí Descartova východiska. Subverze subjektu symbolickým řádem. Určení způsobu bytí „pravého subjektu“ a jeho vztahu k subjektu reflexe. Námitky proti Lacanovu modelu reflexe a mechanistickému redukcionismu.

20. přednáška [305]

Výhled k pozdějším neostrukturalistickým kritikám myšlení, orientovaného vódtkem subjektivitu: začátek kritické četby knihy *Capitalisme et schizophrénie I: L'Anti Œdipe* Deleuze a Guattariho. Překonání Lacanova modelu psychického stroje myšlenkou strojů touhy. Kritika modelu reprezentace na základě reprezentacionismu, myšlenka seberepresentace vůle v oblasti představování (Schopenhauer, Nietzsche). Oidipus jako garant represivní identity „já“. Myšlenka persónální struktury přání: teorie schizofrenie u těchto autorů.

21. přednáška [321]

Kritika myšlenky *décodage déchainée et sans réserve* v Antioidipovi. Nevylučující disjunkce jako způsob spojování toků přání v primárním procesu. Nepochop-

pení nmutnosti, vycházející z gramatického systému. Neudržitelné teoretické, etické a politické důsledky knihy. Její sklon k nebezpečnému myšlení, její neschopnost oddělit se od vlastního fašistoidního anarchismu.

22. přednáška

[333]

Capitalisme et schizophrénie II: Mille Plateaux. Co je „rhizom“? Nová argumentační strategie autorů. Myšlenka neřízeného rozvíjení mnohočetného, jemuž nevládne jednota subjektu. Princip de-centralizovaného řetězení prvků, které mají být myšleny jako individua („singularity“). Zájem o zachraňování jednotlivých fenoménů a subjektů. Srovnání s romantickou hermeneutikou individuality.

23. přednáška

[346]

Prohloubené zaujetí individuálním a non-identickým v teorii subjektu v Deleuzově knize *Différence et répétition*. Deleuzova myšlenka opakování jako změny – odlišení proti rekurzivnímu modelu v taxonomii. Non-identické v opakování jako *élément individuel*. Náčrt historie pojmu „individuum/individualita“. Individualita jako pohoršení v metafyzice a vědě počínaje řeckou filosofií až k dnešní jazykovědě a teorii subjektu. Dvě výjimky: Schleiermacher a Sartre. Deleuzův protest proti scientistické volbě všeobecného. Přesto však chce myslet individualitu jako subjektivitu. Odkaz ke Kantovu schematismu.

24. přednáška

[363]

Lze myslet opakování/změnu myslet bez jakéhokoli vztahu k sebe-vědomé identitě? „Temný předchůdce“ jako naznačení neúspěšného pokusu o řešení. Srovnání s Peirceovým abduktivním soudem. Srovnání se Saussurovým druhým *Cours*. Důsledky pro filosofii jazyka. Inspirace v pragmatické filosofii jazyka, zejména v její teorii řečových aktů a její transformace.

25. přednáška

[378]

Přechod ke *třetí otáče adresované neostrukturalismu*: Jak vysvětluje smysl a značení? Východiska pragmatické teorie významu v *Mille Plateaux*. Výklad *illocutionary force* jako projevu přání. Redukce všech typů výpovědi na „mots d'ordre“. Nesnáze s myšlenkou řečového aktu, pokud aplikován sám na sebe. Derridova recepce a proměna anglosaského pragmaticismu. Jeho diskuse s Austinem a Searlem. Nekontrolovatelnost pragmatických účinků smyslu. Kritika modelu kódu. Námitky proti rekurzivně jazykových „typů“.

26. přednáška

[394]

Derridova analýza Husserlovy teorie znaku (*La voix et le phénomène*). Idealita smyslu jako předpoklad či jako rezultat jeho opakovatelnosti? Zvláštní případ indexového slova „já“. Non-prézeence každého významu a cesta za Husserlův „princip všech principů“: za princip „samodávajícího názoru“. Přepjatá radikálnost důsledků, jež Derrida vyvozuje v sémantice.